

Review Article

New Higher Education Research and Knowledge , 1 (2), 2023

An Overview of the Healthy School with the Approach of Educational Management Knowledge

Manijeh Taleshi a, Seyyedeh Zahra Hosseini Doronkolaie b*

a. PhD student of Educational Administration, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Babol Branch, Babol, Iran.

b. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Urban Management, Education Quality, Higher Education,

Received:

11 November 2023

Received in revised form:

27 December 2023

Accepted:

21 January 2024

Published:

20 February 2024

Pp.41-53

Currently, the development and improvement of the quality of higher education is one of the main priorities of the policy makers and officials of the educational system in Iran. In this regard, urban management plays an important role in improving the quality of higher education in Iran. This article examined the role and impact of urban management on the quality of higher education in Iran. Urban management can facilitate the improvement of the quality of higher education in Iran by creating appropriate infrastructure, developing financial and material resources, proper management and having comprehensive and sustainable plans in the field of education. Urban management can facilitate the improvement of the quality of higher education in Iran by establishing appropriate cooperation and coordination between executive bodies and education officials. This cooperation and coordination can lead to more productivity in using available resources, solving existing problems and improving the quality of Iran's higher education. Searching articles based on Farsi keywords including urban management, quality of education, Iranian higher education, student, professor, and the English equivalent of these keywords were investigated in reliable databases and resources such as PubMed, Web of Science, Scopus, Google scholar, Science Direct, SID, and Magiran. All original articles were collected and reviewed for inclusion in the study. The screening criteria were applied in three steps; 24 articles were found at the beginning of the search, in the screening stage (4 initial stages), 11 articles were excluded from the study, and at the end of the screening stage, 13 articles related to the purpose of the study remained. which was subjected to content evaluation and included in the study. The results showed that, in general, urban management plays an important role in improving the quality of higher education in Iran. By creating appropriate infrastructures and facilities, planning and correct policies, cooperation and coordination with executive bodies and continuous monitoring, urban management can improve the quality of higher education in Iran.

Citation: Taleshi, M., & Hosseini Doronkolaie, S. Z. (2024). An Overview of the Healthy School with the Approach of Educational Management Knowledge. Knowledge and Research in New Higher Education, 1(2), 41-53. doi: NHERK/nherk.2024.189949

doi http://NHERK/nherk.2023.189949

* Corresponding author (Email: s.zahra.hoseini61@gmail.com)

Copyright © 2023 The Authors. Published by Alim-e-Nour Publication. This is an open access article.

مقاله مروری

مروری بر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی

منیژه طالشی^۱، سیده زهرا حسینی درون کلانی^{۲*}

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل، بابل، ایران

۲. استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

مدرسه سالم،
دانش مدیریت،
آموزش عالی.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۹/۰۴

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۱۰/۰۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۱/۰۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۱۲/۰۱

صص. ۴۱-۵۳

این مقاله به بررسی راهبردها و مدل‌های مدیریت آموزشی در مدرسه سالم می‌پردازد. مدرسه سالم یک مدل برتر در حوزه آموزش است که بر اساس دیدگاهی سلامت‌سازمانی برای بهبود عملکرد و بهترین نتایج آموزشی در دانش‌آموزان استفاده می‌کند. این مدرسه، به تربیت دانش‌آموزانی با روحیه انگیزش بالا و همچنین استفاده از روش‌های نوین آموزشی می‌پردازد. مدیریت آموزشی در مدرسه سالم به شیوه‌هایی مانند تعیین اهداف و برنامه‌ریزی، توسعه منابع انسانی، رهبری قوی و انگیزشی، ارزیابی و بازخورد متمرکز و ساختار سازمانی اصولی تمرکز می‌کند. علاوه بر این، این مدیریت مدرسه، توانمندی‌های معلمان را تقویت و رهبری کلاس‌های موثر را ترویج می‌کند. جستجوی مقالات براساس واژگان کلیدی فارسی مانند مدیریت شهری، کیفیت آموزش، آموزش عالی ایران، دانشجو، استاد و نیز معادل انگلیسی این کلیدواژه‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معتبر از جمله PubMed، Web of Science، Scopus، Google scholar، Science Direct، SID و Magiran مورد بررسی قرار گرفت. تمام مقالات اصیل جهت ورود به مطالعه جمع‌آوری و بررسی گردیدند. معیارهای غربالگری با اعمال معیارهای ورود و خروج در سه مرحله صورت گرفت؛ ۲۴ مقاله در ابتدای جستجو یافت شد در مرحله غربالگری (۴ مرحله ابتدایی) ۱۱ مقاله از مطالعه خارج شده اند و در مرحله انتهایی غربالگری ۱۳ مقاله مرتبط با هدف مطالعه باقی ماندند که مورد ارزیابی محتوایی قرار گرفت و وارد مطالعه شدند. از مهمترین موارد توجه در مدیریت آموزشی در مدرسه سالم می‌توان به استفاده از فناوری‌ها و روش‌های نوین آموزشی، توسعه مهارت‌های فردی و اجتماعی دانش‌آموزان و ترویج فرهنگ تعاون و همکاری اشاره کرد. در نهایت، مدیریت آموزشی در مدرسه سالم به عنوان یک چارچوب قدرتمند می‌تواند در بهبود کیفیت آموزش و تحقق اهداف آموزشی مؤثر باشد.

استاد: طالشی، منیژه، & حسینی درون کلانی، سیده زهرا. (۱۴۰۲). مروری بر مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی. *دانش و پژوهش در آموزش عالی* نوین، ۲(۱)، ۴۱-۵۳.

doi <http://NHERK/NHERK.2023.189949>

مقدمه

تعلیم و تربیت همواره به عنوان ابزاری برای دستیابی به جایگاه رفیع انسانی محسوب می‌گردد. از سوی دیگر باید گفت که تعلیم و تربیت صحیح راه‌حل اساسی رفع بحران‌های فزاینده جهانی از قبیل شکاف کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه، فقر، جنگ و نظایر اینها محسوب می‌شود. چراکه ریشه همه نابسامانی‌ها در نقص و کمبودهای تربیتی است. مدارس مهمترین عامل انتقال بسط و اعتلاء فرهنگی و ابزاری برای تحقق حیات انسانی هستند. این سازمان و نهاد مقدس و بسیار مهم با تربیت کودکان و نوجوانان، دانش، بینش، نگرش، مهارت‌ها و معارف لازم را در سطوح و مقاطع معین، جهت رشد امکانات و ظرفیت و رفع نیازهای جامعه و توسعه تمدن و فرهنگ جهانی به آن‌ها منتقل می‌کند. از سوی دیگر باید اذعان نمود که تحقق رسالت نهایی مدارس و رسیدن به اهداف کلان آموزشی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی زمانی امکان‌پذیر هست که مدارس دارای سلامت و پویایی باشند. چراکه تحقق رسالت خطیر تعلیم و تربیت در مکانی به نام مدرسه صورت می‌گیرد، و به همین دلیل تبدیل مدرسه به یک مکان سالم، زنده، پویا و مهیج یکی از بزرگترین چالش‌های دست اندرکاران هر نظام آموزشی محسوب می‌شود (جاویدان و همکاران، ۱۴۰۱، ص، ۸۶).

مدرسه سالم مکانی است که امکان ارتقای سلامت را فراهم می‌کند و با ایجاد نیرویی متعادل در دانش‌آموزان به آن‌ها کمک می‌نماید (کاظم‌پور و همکاران، ۱۴۰۲، ص، ۷۸). زیرا شادابی، نشاط، سلامتی و آمادگی کودکان به یادگیری کمک می‌کنند. هوی و تارتر^۱، مدرسه سالم را یک مکان لذت بخش برای یادگیری معرفی کرده‌اند؛ مکانی که مربیان و دانش‌آموزان همدیگر را دوست داشته باشند و نسبت به نیازهای اجتماعی و عاطفی فراگیران حساسیت نشان دهند (مولایی و هدایتی، ۱۴۰۰، ص، ۱۳۹). مدرسه سالم مکانی است که امکان ارتقای سلامت را فراهم می‌کند و با ایجاد نیرویی متعادل در دانش‌آموزان به آن‌ها کمک می‌نماید (کاظم‌پور و همکاران، ۱۴۰۲، ص، ۷۸). هوی و تارتر، مدرسه سالم را یک مکان لذت بخش برای یادگیری معرفی کرده‌اند؛ مکانی که مربیان و دانش‌آموزان همدیگر را دوست داشته باشند و نسبت به نیازهای اجتماعی و عاطفی فراگیران حساسیت نشان دهند (مولایی و هدایتی، ۱۴۰۰، ص، ۱۳۹). در مدرسه سالم، تمامی فرآیندها به صورت تدریجی و تکاملی و در راستای هدف نهایی تعلیم و تربیت قرار می‌گیرند، و توأم با تأمین مؤلفه‌های سلامت در شخصیت افراد و سازمان همراه است. در این نوع مدرسه پیشرفت تحصیلی و فرصت‌های انتخاب در زندگی با ارائه یک برنامه جامع شخصی، اجتماعی، بهداشتی، درمانی، فعالیت بدنی، تغذیه سالم و آموزش ارتباطات صحیح توسعه یافته، فرصت ارتقای سلامتی و تعادل انرژی در فراگیران فراهم می‌شود (زیولونگی و جوزپی^۲، ۲۰۲۳، ص، ۲۵). لذا ارائه الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی به منظور بهبود یادگیری دانش‌آموزان مهم به نظر می‌رسد.

الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، به معنای طراحی و اجرای راهبردها و برنامه‌هایی است که به ساماندهی و توسعه سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و افراد مرتبط با آموزش می‌پردازد. هدف اصلی از اجرای الگوی

1 - Hoy & Tarter

2 - Zivelonghi & Giuseppe

مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، بهبود کیفیت آموزش و یادگیری است. این الگو بر اساس رویکردی همه‌گیر و به شیوه یکپارچه اقدام به توسعه و ارتقاء وضعیت سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و افراد مرتبط با آموزش می‌کند. با اجرای الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، امکان دستیابی به آموزش و یادگیری بهتر و همچنین ساماندهی و ارتقاء سلامت دانش‌آموزان بهبود خواهد یافت. این الگو باعث خواهد شد تا مدارس به محیطی سالم و مناسب برای رشد و پیشرفت دانش‌آموزان تبدیل شوند. با استفاده از الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، مدیران مدارس قادر خواهند بود برنامه‌های مناسب آموزشی را برای دانش‌آموزان تدوین کنند و بهبود مستمر را در عملکرد آموزشی مدرسه به وجود آورند. از جمله مزایای استفاده از الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی می‌توان به بهبود عملکرد مدرسه، افزایش یادگیری دانش‌آموزان، بهبود روابط میان اعضای مدرسه (مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین) اشاره کرد. همچنین، استفاده از این الگو می‌تواند منجر به توسعه شخصی و حرفه‌ای مدیران و معلمان شود و مدرسه را به عنوان یک سازمان آموزشی موفق تقویت کند و در نهایت، نه تنها بهبود در عملکرد مدرسه را به ارمغان می‌آورد بلکه نقش مهمی نیز در پیشبرد آموزش و یادگیری و سلامت روان دانش‌آموزان ایفا می‌کند.

مدرسه میعادگاه و قرارگاه تحقق اهداف نظام آموزشی است، لذا لازم است که به بحث سلامت همه اجزاء و عناصر آن توجه گردد و با تمام توان در جهت تحقق مفهوم مدرسه سالم تلاش شود. به همین دلیل تأمین مدرسه سالم بایستی در صدر اولویت‌های اصلی دست‌اندرکاران نظام آموزشی قرار گیرد. مدرسه سالم در مقابل فشارهای نامعقول محیط، والدین و گروه‌های ذینفع برای مصادره و انحراف سیاست‌های کلی مدرسه مقاومت نموده و مدیریتی ترکیبی (رابطه مدار و وظیفه مدار) را اعمال می‌کند. به دلیل حمایت این نوع مدارس از معلمان و مربیان، آنها همواره استانداردهای عملکردی سطح بالای خود را حفظ نمود و آنان را به یادگیری و آموزش متعهد می‌سازد، هدف یادگیری سطح بالا ولی قابل حصول را برای فراگیران مدنظر قرار داده و استانداردهای علمی سطح بالای خود را نیز حفظ می‌کنند. فراگیران در این نوع مدارس با انگیزه بالا در زمینه علمی کار می‌کنند و به معلمان احترام می‌گذارند. وسایل و مواد آموزشی در دسترس همگان است و معلمان به یکدیگر اعتماد و احترام دارند و به مدرسه خود افتخار می‌کنند، و مدیران نیز حامی معلمان هستند (جاویدان و همکاران، ۱۳۹۷، ص، ۱۱۱). بنابراین ارائه الگویی برای مدارس سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی ضروری است.

الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی بر اساس اصول و مفاهیم مدیریت آموزشی ساخته شده است و به منظور ایجاد یک محیط سالم و پررونق برای یادگیری و توسعه دانش‌آموزان مورد استفاده قرار می‌گیرد که از مراحل و استراتژی‌های مختلفی تشکیل شده است تا بهبود عملکرد مدرسه و یادگیری دانش‌آموزان را تضمین کند. این الگو شامل مواردی از قبیل تعیین هدف‌ها و استراتژی‌ها؛ در این مرحله، هدف‌ها و آرمان‌های مدرسه بررسی شده و استراتژی‌های مناسب برای دستیابی به این هدف‌ها تعیین می‌شود. همچنین، این استراتژی‌ها بر اساس دانش مدیریت آموزشی تعیین می‌شوند و بهبود روند آموزش و یادگیری را تضمین می‌کنند؛ برنامه‌ریزی و مدیریت منابع؛ در این مرحله، منابع مورد نیاز برای اجرای استراتژی‌ها شناسایی می‌شوند و برنامه‌ریزی منابع انجام می‌شود. این منابع شامل افراد، تجهیزات، و

دستاوردهای دیگری است که برای آموزش و یادگیری در مدرسه لازم است؛ طراحی و اجرای فرآیندهای آموزشی؛ در این مرحله، فرآیندهای آموزشی در مدرسه طراحی و اجرا می‌شوند. این فرآیندها شامل برنامه‌های درسی، روش‌های تدریس، ارزیابی و بازخورد می‌شوند که همه با هدف بهبود یادگیری دانش‌آموزان انجام می‌شوند؛ ارزیابی و تجزیه و تحلیل؛ در این مرحله، عملکرد آموزشی مدرسه ارزیابی می‌شود. این ارزیابی شامل اندازه‌گیری پیشرفت دانش‌آموزان، ارزیابی روش‌های آموزشی و تجزیه و تحلیل داده‌ها است. این ارزیابی با هدف بهبود روند آموزش و یادگیری صورت می‌گیرد؛ می‌باشد. الگوی مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی به منظور ایجاد یک محیط مثبت و امن برای دانش‌آموزان طراحی شده است. این الگو از رویکردهای مدیریتی استفاده می‌کند که بهبود سلامت روان دانش‌آموزان را تامین می‌کند. این امر می‌تواند به افزایش خودباوری، اعتماد به نفس و بهبود مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان منجر شود. همچنین این الگو موجب می‌شود که دانش‌آموزان از سبک‌های یادگیری مناسبی استفاده نمایند. دانش مدیریت آموزشی، حوزه‌های علمی- عملی است که با استفاده از شالوده‌های دانش سایر علوم (اجتماعی، سیاسی، اقتصادی) و با تمرکز بر بافت و مختصات خاص سازمان‌های آموزشی در صدد تحقق اهداف سازمانی در سطوح مختلف (اداری، آموزشی، تربیتی، فرهنگی و غیره) است (موسوی، ۱۴۰۰، ص، ۸۳). از طرفی انجام تحقیق پیرامون موضوع مدرسه سالم باعث می‌شود که مدیران و رهبران آموزشی با بررسی و تبیین مقوله سلامت و عوامل مؤثر در تحقق مدرسه سالم، از آنها به عنوان ابزار شکوفایی پتانسیل‌های انسانی و تسلط و اشراف بر محیط مدرسه برای جلوگیری از ورود عوامل زمینه‌ساز و تهدیدکننده سلامت مدرسه استفاده کنند. از سوی دیگر، شناسایی عوامل یاد شده می‌تواند به برنامه‌ریزی برای تحقق مدرسه سالم بی‌انجام و با انجام اقدامات مؤثر، به کاهش آسیب‌های ناشی از عدم سلامت مدرسه مانند ترک تحصیل، بحران خاص هر دوره تحصیلی که تحقق اهداف والای تربیتی را با تأخیر یا اخلال مواجه می‌کنند، پرداخت؛ چراکه تحقق هدف‌های والای هر نظام آموزشی نیازمند توجه جدی به تدوین الگوی مدرسه سالم و تحقق آن در مدارس، یا ایجاد مدارس سالم به عنوان شرط اصلی فرایند رشد و توسعه می‌باشد (شواری^۱ و همکاران، ۲۰۲۲، ص، ۲).

روش کار

مطالعه حاضر یک مطالعه مروری است بر مقالات دو زبان فارسی و انگلیسی در بازه زمانی سال‌های که در مجلات داخلی یا خارجی چاپ و منتشر شده‌اند و به بررسی مدرسه سالم و دانش مدیریت آموزشی با رویکرد معیارهای ورود مطالعه و هدف مطالعه حاضر بوده‌اند. جستجوی مقالات براساس واژگان کلیدی فارسی؛ مدرسه سالم، دانش مدیریت آموزشی، آموزش عالی ایران، دانش‌آموزان، معلمان و نیز معادل انگلیسی این کلیدواژه‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معتبر از جمله *Magiran*، *PubMed*، *Web of Science*، *Scopus*، *Google scholar*، *Science Direct*، *SID* و *Magiran* مورد بررسی قرار گرفت. تمام مقالات اصیل جهت ورود به مطالعه جمع‌آوری و بررسی گردیدند. معیارهای

های غربالگری با اعمال معیارهای ورود و خروج در سه مرحله صورت گرفت؛ (۱) مقالاتی که واژه های کلیدی در عنوان خود نداشته‌اند حذف شده‌اند، (۲) مقالات در قالب چکیده و پایان‌نامه‌ها و گزارش همایش، کنگره‌ها و سخنرانی‌ها از مطالعه خارج شده‌اند، (۳) مقالاتی که صرفاً چکیده داشته‌اند از مطالعه خارج شده‌اند، (۴) مطالعاتی که محتوا با هدف مطالعه مقابرت موضوعی نداشته‌اند از مطالعه خارج شده‌اند. ۲۴ مقاله در ابتدای جستجو یافت شد در مرحله غربالگری (۴ مرحله ابتدایی) ۱۱ مقاله از مطالعه خارج شده‌اند و در مرحله انتهای غربالگری ۱۳ مقاله مرتبط با هدف مطالعه باقی ماندند که مورد ارزیابی محتوایی قرار گرفت و وارد مطالعه شدند.

یافته‌ها

نتایج جستجو مقالات تعداد ۱۳ مقاله داخلی و خارجی در راستای هدف مطالعه در ذیل آورده شده است. رضایی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه سلامت سازمانی مدارس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهرستان بهشهر» که بر روی ۲۵۰ نفر از آموزگاران شهرستان بهشهر انجام دادند، به این نتایج دست یافتند که؛ بین سلامت سازمانی مدارس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین بین تمامی مولفه‌های سلامت سازمانی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهرستان بهشهر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

جاویدان و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان «طراحی الگوی مدرسه سالم و میزان تطابق آن‌ها از دیدگاه مدیران و معلمان مدارس» که بر روی ۳۰۰ نفر از مدیران و معلمان مدارس استان‌های کهگیلویه و بویراحمد و فارس انجام دادند، به این نتایج دست یافتند که؛ ۷ مقوله اصلی شناسایی شد که عبارتند از: ۱. محیط فیزیکی، ۲. ویژگی‌های مدیریتی، ۳. منابع انسانی، ۴. فرهنگ مدرسه، ۵. ارتباط و مشارکت اجتماعی، ۶. محیط عاطفی-روانی-اجتماعی و ۷. عناصر برنامه درسی. میانگین وضعیت ابعادی چون ویژگی‌های مدیریتی، منابع انسانی، برنامه درسی، مشارکت و ارتباطات اجتماعی، به صورت معناداری بالاتر از میانگین متوسط جامعه؛ و در وضعیت مطلوب است. همچنین ابعادی مانند فرهنگ، محیط فیزیکی، محیط عاطفی-روانی، پایین‌تر از میانگین متوسط جامعه و نامطلوب بودند.

حجازی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان «پیش‌بینی سلامت سازمانی مدارس از طریق رهبری تحول‌آفرین و روحیه کارآفرینی» که بر روی ۳۳۰ نفر از دیران، معاونان و آموزگاران مدارس ابتدایی شهر یاسوج انجام دادند، به این نتایج دست یافتند که؛ روحیه کارآفرینی و رهبری تحول‌آفرین به‌صورت مثبت و معنادار سلامت سازمانی مدارس را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین از میان ابعاد رهبری تحول‌آفرین بعد ملاحظات فردی به‌صورت مثبت و معنادار و ویژگی‌های آرمانی به‌صورت منفی و معنادار سلامت سازمانی مدارس را تبیین نموده است.

کشوری، و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان «طراحی چارچوب نظری مدارس امن در آموزش و پرورش ایران: یک پژوهش کیفی» که بر روی ۱۵ نفر از اساتید و متخصصان حوزه آموزش و پرورش و متخصصان معماری انجام دادند، به

این نتایج دست یافتند که؛ مدارس امن دارای دو دسته مولفه اصلی تحت عنوان ۱- مولفه‌های روانشناختی- جسمانی با مضامین سازمان دهنده: امنیت روانی، امنیت جسمی، امنیت رفتاری، امنیت اجتماعی؛ ب ۲- مولفه‌های آموزشی- درسی با مضامین سازمان دهنده: امنیت فیزیکی، امنیت رفاهی و امنیت آموزشی می‌باشد. با کاربرد مؤلفه‌های مدارس امن، دانش- آموزان می‌توانند به دور از دغدغه‌های جسمی، روانی و غیره و همچنین مشکلات رفاهی و دشواری‌های ناشی از امکانات و تجهیزات، درگیر در بحث و یادگیری شوند.

مولایی و هدایتی (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان «تعیین‌کننده‌های سلامت سازمانی در مدرسه و تعیین شونده‌های ناشی از آن: یک مطالعه کیفی» به این نتایج دست یافتند که؛ مدیر آموزشی، رهبری آموزشی، ویژگی‌های دموگرافیک مدرسه، ویژگی‌های معلمان، فرهنگ مدرسه و محیط سالم از بارزترین تعیین‌کننده‌های سلامت سازمانی و تعهد سازمانی معلم، رفتار شهروندی، خشنودی شغلی معلم، پیشرفت تحصیلی و سلامت عمومی دانش‌آموزان از مهم‌ترین تعیین‌شونده‌های ناشی از آن هستند.

رحیمیان و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «اعتبارسنجی مدل مفهومی مدرسه سالم با تأکید بر بهداشت سازمانی با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری» که بر روی ۲۱۰ مدرسه ابتدایی استان مازندران انجام دادند، به این نتایج دست یافتند که؛ مهمترین ابعاد یک مدرسه سالم عبارتند از: مدیر آموزشی، رهبری آموزشی، نگرش معلم، فرهنگ مدرسه، تعهد سازمانی، رفتار شهروندی معلم، رضایت شغلی، پیشرفت تحصیلی و سلامت عمومی دانش‌آموزان. همچنین این مطالعه نشان داد که سلامت عمومی و سازمانی از عوامل اصلی دستیابی به یک مدرسه سالم است.

اندیشمند و شریف‌زاده ماهانی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل کیفی: ادراک تجربه شده معلمان از ابعاد و مولفه‌های مدرسه سالم» که بر روی ۱۵ نفر از معلمان مدارس شهر کرمان انجام دادند، به این نتایج دست یافتند که؛ ۳ مضمون اصلی استخراج شد: مضمون اول: ابعاد سلامت سازمانی شامل درون مایه‌های ابعاد عاطفی - اجتماعی - فکری و جسمی است. مضمون دوم: محیط فیزیکی سالم شامل درون مایه‌های: نیازهای اساسی - تهیه ویژگی‌های محیط زیبا و مضمون سوم: محیط اجتماعی سالم شامل درون مایه‌های: تعامل مطلوب و احساس همدلی است.

جاویدان و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «توسعه الگوی مدرسه سالم: یک مطالعه کیفی» به این نتایج دست یافتند که؛ مدرسه سالم دارای ۷ مضمون سازمان دهنده سطح اول یا ابعاد اصلی (محیط فیزیکی مدرسه، ویژگی‌های مدیریتی، منابع انسانی، فرهنگ مدرسه، ارتباط و مشارکت اجتماعی، محیط عاطفی، اجتماعی و روانی و برنامه درسی)، ۳۷ مضمون سازمان دهنده سطح دوم و ۸۲ مضمون پایه می‌باشد. تحقق مدرسه سالم مستلزم توجه به تمامی ابعاد ۱۲۶ گانه ویژگی‌های حاصل به وسیله پژوهش حاضر می‌باشد تا مختصات یک مدرسه سالم طراحی و عملیاتی گردد.

الزهرانی^۱ (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان «چارچوب مدارس سالم در عربستان سعودی: یک مرور داستان گونه» به این نتایج دست یافت که؛ مدرسه سالم یک رویکرد کلی به مدرسه در جهت ترویج سلامت در محیط مدرسه است. اختلافی

بین مفاهیم ایده‌آل چارچوب مدارس سالم و اجرای فعلی وجود دارد. ترویج رژیم غذایی سالم و فعالیت‌های ورزشی به عنوان نقطه شروعی برای پیاده‌سازی گسترده‌تر این چارچوب هستند. اختصاص منابع مالی و فرصت‌های مداوم، افزایش ظرفیت برای معلمان و کارکنان مدرسه و همکاری بین بخش‌های بهداشت و آموزش برای ارائه چارچوبی طولانی برای نظارت و ارزیابی نتایج مدارس سالم ضروری است.

لانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان «سلامت مدارس و اصلاح نظام آموزشی ملی: یک مطالعه کیفی» به این نتایج دست یافتند که؛ سیستم‌های آموزشی بریتانیا در حال واگرایی هستند و سیستم آموزشی در ولز در حال انجام اصلاحات اساسی با تاکید قابل توجه بر سلامت و رفاه است. همچنین نتایج نشان داد که اصلاح نظام آموزشی برای دستیابی به سلامت مدارس مستلزم تغییر در سطوح مختلف نظام آموزشی است. توجه به هر سطح و تعاملات بین آنها برای دستیابی به تغییر ضروری است.

کوالسویگ^۲ و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان «حفاظت از اجتماعات مدرسه در برابر کووید-۱۹ و شیوع بیماری‌های عفونی دیگر: نیاز فوری به مدارس سالم در اوتیروا نیوزیلند» به این نتایج دست یافتند که؛ انتقال گسترده کووید ۱۹ در مدارس به سلامت و آموزش هم ضربه می‌زند. مدرسه باید یکی از امن‌ترین مکان‌ها برای کودکان باشد. به جای اینکه اینطور باشد، واقعیت‌های سال ۲۰۲۲ نشان داد که مدارس نیوزیلند به عنوان محیط‌های با ریسک بالا برای انتقال بیماری‌های عفونی بودند. نرخ ابتلا به کووید ۱۹ بالا در معلمان مدرسه نشان می‌دهد که ایمنی شغلی آنها به دلیل عدم وجود حفاظت در مدارس به شدت تخریب شده است. این محققین بیان داشتند علاوه بر حفاظت از سلامت و یادگیری در دوره‌های شیوع و ماه‌های زمستان، رویکردهای موثر کنترل عفونت متراکم و جامع داخل مدرسه می‌تواند از وقوع ویروس‌های جدید و شدید در مدارس به عنوان شرایط پیش‌تر از توزیع جلوگیری کند.

ولارده^۳ و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان «چارچوب مدیریت سالم مدرسه: تأثیر میانجی‌گر رهبری تحول‌آفرین در هوش فرهنگی و سلامت سازمان» به این نتایج دست یافتند که؛ اثرات مستقیم هوش فرهنگی بر رهبری تحولی و سلامت سازمانی مدارس دوره متوسطه دوم برجسته بوده است. به علاوه، مشخص شد که رهبری تحولی اثر مستقیمی بر سلامت سازمانی مدارس دارد. ارزیابی مدل ساختاری نشان داد که رهبری تحولی تأثیر میانجی‌گری بر هوش فرهنگی رهبران مدرسه و سلامت سازمانی مدارس دوره دوم دارد.

گونزالس^۴ و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان «ساخت مدارس سالم از طریق علم شهروندی با فناوری: مورد مدل عملی مشارکتی صدای ما در مدارس شهر بوگوتا، کلمبیا» به این نتایج دست یافتند که؛ محیط‌های فیزیکی و اجتماعی در محیط‌های مدرسه برای ترویج سلامت در بین کودکان و نوجوانان مهم هستند. تلاش‌ها برای ایجاد محیط‌های حمایتی در سطح مدرسه می‌توانند از تعامل جامعه و فرآیندهای تقویت توانمندی برای ترویج سلامت بهره‌برداری کنند. این مطالعه

1 - Long

2 - Kvalsvig

3 - Velarde

4 - González

از روش علم شهروندی توسط مردم مدل صدای ما با استفاده از یک برنامه تلفن همراه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده کرد که شامل مراحل زیر بود: (۱) طراحی، برنامه‌ریزی و جذب؛ (۲) جمع‌آوری داده‌ها؛ (۳) جلسات جامعه برای تجزیه و تحلیل موضوعی، تعیین اولویت و طراحی اولیه راه‌حل‌های امکان‌پذیر؛ و (۴) جلسات با تصمیم‌گیرندگان برای ارائه تغییرات. شهروندان به منظور ارتقاء محیط‌های فعالیت‌های جسمانی ایمن‌تر و تأمین‌تر و ترکیبی‌تر از غذا و نوشیدنی‌های سالم پیشنهاداتی دریافت کردند. این مطالعه به کودکان و نوجوانان اجازه داد تا صدای خود را به تصمیم‌گیران برسانند و آنها را به عنوان عوامل تغییر در فرآیند ساخت مدارس سالم تقویت کنند.

بحث

مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، به مدیران مدارس و مدرسه داران اطلاعاتی ارائه می‌دهد که برای بهبود سیستم آموزشی و افزایش کیفیت آموزش در مدارس مفید است. این رویکرد با توجه به نیازها و چالش‌های مربوط به هر مدرسه، راهکارهایی ارائه می‌دهد تا بهبود و توسعه منابع و زیرساخت‌های آموزشی به درستی انجام شود. مدرسه سالم، با استفاده از رویکرد دانش مدیریت آموزشی، به منظور ارتقای کیفیت آموزش و پرورش در محیط مدرسه تلاش می‌کند. در این رویکرد، دانش و تجربیات مدیران مدرسه به عنوان یکی از عوامل اصلی برای بهبود عملکرد مدرسه در نظر گرفته می‌شود. یکی از ویژگی‌های اساسی مدرسه سالم با استفاده از دانش مدیریت آموزشی، توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان است. این رویکرد بر این اصل تأکید دارد که هر دانش‌آموز نیازهایی خاص و فردی دارد و باید برنامه‌های آموزشی و تربیتی مناسب برای او در نظر گرفته شود. علاوه بر این، مدرسه سالم با استفاده از دانش مدیریت آموزشی به بهبود ارتباطات داخلی و خارجی مدرسه توجه می‌کند. ایجاد ارتباطات سالم و موثر بین مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین، یکی از عوامل مهم در موفقیت مدرسه است. با ارتباطات قوی، اطلاعات و دانش مدیران و معلمان به یکدیگر منتقل می‌شود و فرصت‌های بهبود را فراهم می‌کند. همچنین، مدرسه سالم با استفاده از رویکرد دانش مدیریت آموزشی، به تعیین هدف‌ها و اهداف آموزشی برای مدرسه خود می‌پردازد. این رویکرد بر این اصل تأکید دارد که برای رسیدن به موفقیت، هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی دقیق و منظم ضروری است. با تعیین هدف‌های صحیح و کارآمد، مدرسه می‌تواند برنامه‌های آموزشی و فرهنگی مناسبی را برای دانش‌آموزان خود اجرا کند. در نهایت، مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، به تحقق رضایت دانش‌آموزان، معلمان و والدین می‌پردازد. این رویکرد تأکید دارد که همه افراد مرتبط با مدرسه، از عملکرد و فعالیت‌های آموزشی راضی باشند و به این ترتیب، همکاری و همراهی قوی بین اعضای مختلف مدرسه ارتقا می‌یابد. چندین چالش در مورد مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی وجود دارد، اما در اینجا به برخی از مهم‌ترین چالش‌ها و راهکارهای موجود پرداخته می‌شود:

۱. مدیریت منابع مالی: یکی از چالش‌های اصلی مدیریت آموزشی در مدارس، مدیریت بهینه منابع مالی است. راهکارهایی مانند تهیه و تنظیم بودجه‌های دقیق، استفاده از منابع غیردولتی (مانند حمایت از والدین و نهادهای

- محلی) و برنامه‌ریزی صحیح برای هزینه‌ها می‌تواند به بهبود این چالش کمک کند.
۲. مدیریت منابع انسانی: استخدام و نگهداری معلمان و مدیران کفایت‌کننده واقعی است که بسیاری از مدارس با آن روبرو هستند. برای حل این چالش، راهکارهایی مانند جذب، حفظ و تقویت معلمان و مدیران با تخصص و علاقه، ایجاد طرح‌های توسعه حرفه‌ای و بهره‌گیری از مشاوره تربیت معلمان می‌تواند مفید باشد.
۳. بهبود روش‌های آموزشی: یکی از چالش‌های مهم مدارس، بهبود روش‌های آموزشی است. استفاده از متدهای فعال‌سازی دانش‌آموزان، توسعه برنامه‌های یادگیری مبتنی بر پروژه و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) می‌تواند در این زمینه به راهکارهای مؤثری تبدیل شود.
۴. ارتقای ارتباطات و همکاری: یکی دیگر از چالش‌های مدیریت آموزشی، بهبود ارتباط و همکاری بین مدیران، معلمان و دانش‌آموزان است. ارتباطات مؤثر در مدرسه باعث ایجاد محیط آموزشی سالم و پویا می‌شود. راهکارهایی مانند تشکیل جلسات هفتگی، گروه‌های کاری و استفاده از ابزارهای ارتباطی مدرن می‌تواند در این زمینه کمک کند.
۵. ارزیابی و بازخورد: ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان و معلمان یکی از چالش‌های مدیران مدارس است. راهکارهایی مانند توسعه سیستم‌های سنجش عملکرد شفاف و به دور از هرگونه تبعیض، ایجاد فرصت‌های مستمر برای بازخورد و پیشنهادات و تشویق به رشد حرفه‌ای می‌تواند این چالش را حل کند.
۶. فرهنگ سازمانی: ایجاد یک فرهنگ سازمانی سالم و متمرکز بر ارزش‌های آموزشی و رفتارهای اخلاقی و مسئولیتی مهم است. اجرای برنامه‌های آموزشی برای تقویت مهارت‌های ارتباطی، خلاقیت و تفکر به مدت کوتاهی می‌تواند به تسهیل این فرهنگ سازمانی کمک کند.
- با اجرای راهکارهای مناسب و دقیق، مدارس قابلیت ایجاد یک سازمان آموزشی سالم را خواهند داشت که بر اساس دانش مدیریت آموزشی عمل می‌کند. نادیده گرفتن این چالش‌ها می‌تواند به تدریج به ایجاد نظام آموزشی ضعیف و ناکارآمد منجر شود. به طور کلی، مدرسه سالم با استفاده از رویکرد دانش مدیریت آموزشی، بهبود کیفیت آموزش و پرورش را در مدرسه تسهیل می‌کند. با توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان، بهبود ارتباطات، تعیین هدف‌ها و اهداف و تحقق رضایت همه افراد مرتبط، مدرسه سالم می‌تواند به یک مرکز آموزشی مؤثر و کارآمد تبدیل شود.

نتیجه‌گیری

مدرسه سالم، یک مدرسه است که با رویکرد دانش مدیریت آموزشی فعالیت می‌کند. این رویکرد مدیریتی، بهبود کیفیت آموزش و تربیت را از طریق ایجاد چارچوب‌ها، سیاست‌ها و فرآیندهای مؤثر برای مدیریت مدرسه، تدوین و پیاده‌سازی می‌کند. یکی از اصول اصلی دانش مدیریت آموزشی در مدرسه سالم، توجه به نیازها و موانع کارکنان و دانش‌آموزان است. تحلیل نیازها و تامین آنها، باعث ارتقای کیفیت فرآیندها و انجام وظایف در مدرسه می‌شود. علاوه بر این، شناخت و رفع موانع موجود، بهبود شرایط آموزش و یادگیری را در مدرسه تضمین می‌کند. در مدرسه سالم، اهتمام به آموزش و

پرورش سیستماتیک است. فراهم کردن فرصت های آموزشی برای همه دسته های جامعه، بهبود مهارت ها و دانش شغلی کارکنان و افزایش سطح دانش آموزان را تضمین می کند. این به مدرسه امکان می دهد تا با نیروی کار ماهر و دانش آموزان با استعداد، موید توانمندی و خلاقیت در آینده باشد. یکی از خصوصیات مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی، استفاده از فناوری های پیشرفته در فرآیندهای آموزشی است. استفاده از رایانه ها و اینترنت، ابزاری قدرتمند برای تسهیل فرآیندهای آموزشی و ارتباطات داخلی و خارجی مدرسه است. این مدرسه همچنین از نرم افزارها و سامانه های مدیریت آموزشی استفاده می کند تا مدیران و معلمان را در برنامه ریزی، نظارت و ارزیابی فرآیندهای آموزشی یاری کند. دانش مدیریت آموزشی در مدرسه سالم، همچنین به مدیران اجازه می دهد تا از روش های نوین و مبتنی بر تحقیق در فرآیندهای آموزشی استفاده کنند. آنها می توانند با مطالعه و تجربه های موفق دیگر مدارس، بهبود سیستم های آموزشی خود را به دست آورند و راهکارهایی برای حل مشکلات و بهره گیری از توانمندی های مختلف ارائه دهند. به این ترتیب، مدرسه سالم با رویکرد دانش مدیریت آموزشی می تواند به رشد و توسعه مستدام آموزش و پرورش در جامعه کمک کند و به دانش آموزان و کارکنان فرصت های بهتری برای یادگیری و پیشرفت فراهم کند.

منابع

- اندیشمند، ویدا؛ شریف زاده ماهانی، مژگان (۱۳۹۸). تحلیل کیفی: ادراک تجربه شده معلمان از ابعاد و مولفه های مدرسه سالم. *نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*، ۳(۲۱)، ۲۰-۱۴.
- جاویدان، علی؛ مرزوقی، رحمت الله؛ جهانی، جعفر؛ ترک زاده، جعفر (۱۳۹۷). توسعه الگوی مدرسه سالم: یک مطالعه کیفی. *فصلنامه پژوهش های رهبری آموزشی*، ۵(۱۸)، ۱۳۲-۱۰۹.
- جاویدان، علی؛ مرزوقی، رحمت الله؛ جهانی، جعفر؛ ترک زاده، جعفر (۱۴۰۱). طراحی الگوی مدرسه سالم و میزان تطابق آن ها از دیدگاه مدیران و معلمان مدارس. *فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی*، ۱۸(۳)، ۱۱۷-۸۵.
- حجازی، اسد؛ فرج الهی مقدم، حمزه؛ کریمی، محمد (۱۴۰۱). پیش بینی سلامت سازمانی مدارس از طریق رهبری تحول آفرین و روحیه کارآفرینی. *دوفصلنامه علمی نظریه و عمل در تربیت معلمان*، ۸(۱۳)، ۱۷۲-۱۴۹.
- حق شناس، حسین؛ حق شناس، زینب؛ حیدر تاج، وحید (۱۳۹۸). بررسی تاثیر عوامل محیطی مدرسه بر سلامت روان دانش آموزان. *اولین همایش ملی مدرسه فردا، اردبیل*.
- رحیمیان، حمید؛ عباسپور، عباس؛ هدایتی، فرشته؛ مهرگان، محمدرضا (۱۳۹۹). اعتبارسنجی مدل مفهومی مدرسه سالم با تأکید بر بهداشت سازمانی با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری. *نشریه مطالعات بین رشته ای*، ۲(۲)، ۱۲-۱.
- رضایی، کبری؛ راستگورکاوندی، زهرا؛ مظفری، مریم؛ نظری، مریم (۱۴۰۲). بررسی رابطه سلامت سازمانی مدارس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی شهرستان بهشهر. *هجدهمین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد و توسعه*.

- کاظم پور، اسماعیل؛ رحیمی، حسین؛ غلامی، سحر؛ کاظم پور، سمیه (۱۴۰۲). نقش تبیین کنندگی سلامت انسانی و سلامت سازمانی بر سرزندگی تحصیلی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه شرق گیلان. *فصلنامه آموزش و پرورش متعالی*، ۳ (۱)، ۷۶-۸۶.
- کشوری، منصوره؛ سلیمانپور عمران، محبوب؛ اسماعیلی شاد، بهرنگ (۱۴۰۱). طراحی چارچوب نظری مدارس امن در آموزش و پرورش ایران: یک پژوهش کیفی. *دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱۳ (۲)، ۱۶-۳۰.
- موسوی، فرانک (۱۴۰۰). بررسی تأثیر دانش مدیریت آموزشی بر قدرت تصمیم‌گیری مدیران مدارس. *فصلنامه آموزش و بهسازی منابع انسانی*، ۲ (۲)، ۸۲-۹۶.
- مولایی، اکبر؛ هدایت، فرشته (۱۴۰۰). تعیین کننده‌های سلامت سازمانی در مدرسه و تعیین شونده‌های ناشی از آن: یک مطالعه کیفی. *فصلنامه علمی - پژوهشی تعلیم و تربیت*، ۳۷ (۴)، ۱۶۲-۱۳۷.
- AlZahrani, S. G. (2023). *Healthy Schools Framework in Saudi Arabia: A Narrative Review. International Journal of Pharmaceutical Research & Allied Sciences, 12(1), 110-115.*
- Barker, R., Hartwell, G., Egan, M., & Lock, K. (2023). *The importance of school culture in supporting student mental health in secondary schools. Insights from a qualitative study. British Educational Research Journal, 49 (3), 499-521.*
- Chouhan, N., Shan, R., Gupta, M., Rashid, S., & Manhas, M. (2023). *Evaluation of preferred learning styles among undergraduate students of Government Medical College, Jammu. National Journal of Physiology, Pharmacy and Pharmacology, 13(3), 574-577.*
- Garbacz, S. A., Minch, D. R., Lawlor, K. L., & Flack, C. (2023). *Advancing Research to Improve Family-School Collaboration in School Mental Health. In Handbook of School Mental Health: Innovations in Science and Practice (pp. 153-167). Cham: Springer International Publishing.*
- González, S. A., Rubio, M. A., Triana, C. A., King, A. C., Banchoff, A. W., & Sarmiento, O. L. (2022). *Building healthy schools through technology-enabled citizen science: The case of the our voice participatory action model in schools from Bogotá, Colombia. Global Public Health, 17(3), 403-419.*
- Kvalsvig, A., Tuari-Toma, B., Timu-Parata, C., Bennett, J., Sinnema, C., Summers, J., & Baker, M. G. (2023). *Protecting school communities from COVID-19 and other infectious disease outbreaks: the urgent need for healthy schools in Aotearoa New Zealand. The New Zealand Medical Journal (Online), 136(1571), 7-19.*

-
- Long, S. J., Hawkins, J., Murphy, S., & Moore, G. (2023). *School health and wellbeing and national education system reform: A qualitative study*. *British Educational Research Journal*, 49 (4), 674-692.
- Shoari, N., Beevers, S., Brauer, M., & Blangiardo, M. (2022). *Towards healthy school neighbourhoods: a baseline analysis in Greater London*. *Environment international*, 165, 107286.
- Velarde, J. M., Ghani, M. F., Adams, D., & Cheah, J. H. (2022). *Towards a healthy school climate: The mediating effect of transformational leadership on cultural intelligence and organisational health*. *Educational Management Administration & Leadership*, 50(1), 163-184.
- Zivelonghi, A., & Giuseppi, A. (2024). *Smart healthy schools: An IoT-enabled concept for multi-room dynamic air quality control*. *Internet of Things and Cyber-Physical Systems*, 4,
-